

6. Josef Fiksel. Design for Enviroment. Second Edition. New-York: McGrawHill, 2007.

7. R.T. Anastas and J.B. Zimmerman, Design through the 12 Principles of Green Engineering. Environmental Science &Technology. March 1, 2003/

8. J. Benjus, Biomimicry: Innovation Inspired by Nature. New York: William Morrow, 1997.

9. United Nations Environment Programme, Division of Technology, Industry, and Economics, Product-Service Systems and Sustainability, Paris, France, 2002.

Коценко К.Ф., к.г.н., доцент,
кафедра регіоналістики і туризму
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

РОЛЬ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У СТРУКТУРНІЙ ПЕРЕБУДОВІ ЕКОНОМІКИ ТА ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ПІСЛЯКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Туризм – це особлива ланка соціального комплексу, який неминуче супроводжує розвиток цивілізації. Аналіз досвіду багатьох країн показав, що значним поштовхом для виходу їх із кризової ситуації був саме розвиток туризму. Залучення нових технологій у туристичній індустрії мало впливає на органічну будову капіталу, і цей факт дозволяє зменшити рівень безробіття в депресивних районах.

© Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
«Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи», КНЕУ,
квітень 2017 р.

Питання розвитку туризму висвітлені в наукових працях Б. Данилишина, О. Любіцевої, М. Мальської, І. Бураківського, О. Корчевської, М. Портера, Дж. Кристофер Холлоуей, Т. Ткаченко, Ю. Мігущенко, В. Квартальнова, Т. Циганкової, Н. Є. Циганок та ін. Слід відзначити, що українські дослідники туристичної індустрії одностайні в тому, що туризм є важливим складником державної регіональної політики України. Це одна із тих галузей, яка може послужити каталізатором розвитку економіки, її структурної перебудови.

Проживання більшої частини населення України у великих містах з неминучими проблемами забрудненості, перенаселення, надмірної інтенсивності життя породило гостру необхідність міських жителів у поїздках з метою відпочинку у сільську місцевість, або відвідування малозаселених територій, особливо таких, де є озера, гори, чисті ріки, живописні ландшафти та інші переваги територій з помірним антропогенним навантаженням. Такий вид туризму дістав назву «зелений» туризм і його роль у світі зростає: за даними Всесвітньої туристичної організації зелені подорожі займають в окремих країнах від 7% до 20% у загальному обсязі туристичних поїздок.

У публікаціях і вітчизняних, і зарубіжних дослідників існують розбіжності і в назві, і в суті цього явища – відпочинку в умовах природного середовища. Найчастіше використовують поняття «зелений сільський», «екологічний» туризм, «агротуризм», «агроекотуризм». Деякі автори вважають, що ці поняття тотожні. Зокрема М.П. Мальська, В.В. Худо, Ю.С.Занько стверджують, що поняття «екологічний туризм»,

«зрівноважений туризм» і «зелений» туризм мало чим відрізняються між собою. На наш погляд, «зеленим» туризм може називатися тоді, коли відпочинок здійснюється з використанням природного середовища, однак для сільського «зеленого» туризму характерним є проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, сільський побут, мальовничий ландшафт, а видами відпочинку можуть бути пішохідні, велосипедні чи кінні прогулянки, спортивні та оздоровчі подорожі, полювання і рибальство. Це поняття дещо ширше, ніж «агротуризм», який безпосередньо зв'язаний із сільським фермерським господарством, і відпочинок передбачає участь у господарських роботах на селі, а також знайомство міських дітей на практиці з окремими галузями рослинництва та тваринництва.

Особливим видом зеленого туризму є «екологічний туризм», або зрівноважений туризм, який проводиться з використанням національних та ландшафтних парків, а тому передбачає насамперед мінімальний або повністю відсутній вплив на довкілля. Практика показала, що навантаження на природні екосистеми збільшується прямо пропорційно темпам зростання туристських відвідувань. Негативні тенденції зеленого туризму були помічені в Європі, де, з одного боку, зросла площа пошкоджених місць туристами, з другого боку, при надмірних туристських потоках погіршується якість відпочинку, оскільки втрачається дуже важливий фактор відпочинку для міського жителя – можливість побути наодинці з природою і самим собою. У 1996 році під егідою Всесвітньої туристичної організації була розроблена концепція сталого або зрівноваженого розвитку туризму у ХХІ ст. А в березні 1997 року на Міжнародній

конвенції з проблем біологічної різноманітності та зрівноваженого туризму було підписано Берлінську декларацію, в якій було визначено пріоритети зрівноваженого (екологічного) туризму. В обох документах підкреслювалось, що екологічний туризм переслідує наступні цілі: 1)Пізнання природи та отримання задоволення від єднання з компонентами екосистем; 2) внесення вкладу у збереження природних властивостей екосистем.; 3) повага до інтересів місцевих жителів, до їх законів та звичаїв.

Національні та ландшафтні парки України є настільки унікальними за своєю природою, що вони стають привабливими для міжнародного туризму – важливим джерелом валютних надходжень в Україну.

Таблиця 1

Діючі екологічні туристичні маршрути в Україні

Екологічна подорож	Національні та ландшафтні парки
Асканія Нова і Бирючий острів	Асканія Нова- арабатська стрілка-Бирючий острів –озеро Сиваш
Берегами Сарматського моря	Каньйони р. Дністер, р. Тупа і р.Серет, печера «Вертеба урочище Монастирок
Букові праліси Карпат	Угольско-широколужанський заповідний масив
Дністровський каньйон	Сплав по р. Дністер
Мезин	Мезинський національний природний парк, зачарована Десна
Житомирське	Ландшафтний парк «Надслучанський»,

Полісся	ландшафтний заказник «Соколині гори»
Національні парки Слобожанщини	Ландшафтний парк Великобурлуцький степ-Дворічанський національний парк – національний парк Гомільшанські ліси- Слобожанський національний парк
Поділля	Національний парк «Подільські Товтри», каньйони річок Дністер, Збруч, Смотрич
Черемош	Сплав та проходження порогів по р. Черемош
Карпати	Мандрівки на полонини Красна і Боржава, Синевирське озеро, Карпатський біосферний заповідник
Кременецькі гори і Мале Полісся	Національні парки: «Кременецькі гори», Державно-Острозький, «Цуманська пуща»
«Запорізька січ»	Національний заповідник «Хортиця»

В Україні для зеленого туризму характерним є динамічне зростання, і це викликано, з одного боку, тим, що в умовах кризових явищ та низьких доходів для більшості населення доступним є відпочинок в приватних господарствах сільської місцевості, а з другого, – майже 60% жителів українського села перебувають за межею бідності і виникає необхідність пошуків сфер діяльності, які могли б забезпечити хоча би прожитковий мінімум. У світі сільський зелений туризм за обсягом прибутків розглядається як альтернатива сільському господарству.

Майже всі регіони України мають високий рівень забезпеченості природними ресурсами для розвитку зеленого туризму: м'який клімат, мальовничі пейзажі, Чорне та Азовське моря, Карпатські гори, ліси тощо. У земельному фонді

України наявні території потенційних та актуальних мисливських угідь, грибного, рослинного, ягідного промислів, боліт та островів як унікальних природних екосистем. За показником забезпеченості цими ресурсами виділяються області Полісся та і Карпат.

При належній організації праці, розвитку відповідної реклами розвиток окремих видів зеленого туризму в мирних умовах буде сприяти розвитку інших галузей, які обслуговують туристську діяльність, і врешті решт – підвищенню добробуту людей, розвитку депресивних територій за рахунків інтенсивного використання туристичних ресурсів. Наприкінці ХХ століття в багатьох країнах стало помітним вплив туризму на економіку села. Ідея сільського туризму появилась у Франції: після війни уряд виділив спеціальні гранти, які дозволили перетворити напівзруйновані фермерські будинки в котеджі для туристів. Розвиток сільського туризму мав значне поширення у європейських країнах: Португалії, Британії, Іспанії, Італії та на Кіпрі. В Британії зелений і сільський туризм активно розвивається, оскільки після того як традиційні джерела прибутків фермерських господарств закінчились, туристи стають для сільського населення основним засобом виживання. Як туристичні комітети, так і місцеві органи влади намагаються надати приватному сектору необхідну підтримку, зокрема допомагають з реалізацією нових ідей і проектів. Одним із прикладів такого співробітництва є експеримент, який проводить Рада з питань туризму Центральної Англії – туристам пропонуються короткі «кулінарні подорожі». Слід відзначити, що Україна завжди славилася національною кухнею, яку ще належить

відкрити світу. Такі програми покликані об'єднати в єдиний комплекс виробників харчових продуктів і туристичну індустрію під лозунгом «Село, смачна і якісна їжа – здорова атмосфера». Нині в рамках ЄС існує програма, спрямована на підвищення якості обслуговування туристів, які відпочивають у сільській місцевості.

Список літературних джерел

1. Вернадский В. И. Автотрофность человечества.// Русский космизм. – М.Педагогика-Пресс, 1993. –с.268
2. Герасимчук З. В., Циганюк Н. Є. Логістична рекреаційна система регіонів України: основи формування та розвитку. Луцьк, 2014.
3. Мальська М. П., Худо В. В., Занько Ю. С. Організація туристичного обслуговування.. Київ: Знання, 2011.
4. Дж. Кристофер, Нейл Тейлор. Туристический бизнес. Киев: Знання, 2007.

Кривобок П. В.

аспірант кафедри економіки і права
Національний університет харчових
технологій, м. Київ

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

На даний час в Україні не існує законодавчо затверджених понять «соціальне підприємництво», «соціальне підприємство», «підприємства соціальної економіки». Тобто можна

© Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
«Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи», КНЕУ,
квітень 2017 р.